ІСТОРИЧНІ НАУКИ

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-8-96-9>

УДК 94(477):271.4(477)-725-056.87

Пасіцька О.І.

Інститут українознавства імені І. Крип'якевича
Національної академії наук УкраїниБЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОТЦЯ-ПРЕЛАТА ТИТА ВОЙНАРОВСЬКОГО¹

Анотація. Досліджено благодійну діяльність отця-прелата Тита Войнаровського, який допомагав ближнім, слідуючи релігійним заповідям, та сприяв утвердженню благодійності як традиції. Для отця-прелата Войнаровського благодійність була покликанням, шляхом та виявом безкорисливого служіння людям. Проаналізовано допомогі акції священника для юридичних та фізичних осіб, зокрема для малозабезпечених верст населення. Благодійна діяльність Т. Войнаровського була спрямована на підтримку навчально-виховних закладів, соціальних організацій, приватних підприємств та кооперативів, допомогу сиротам, дітям з незаможних сімей, колишнім військовим, вдовам, мігрантам та іншим категоріям осіб. Джерелами фінансування благодійних акцій були кошти Митрополії, приватні доходи отця-прелата, пожертви українців-емігрантів тощо.

Ключові слова: Тит Войнаровський, допомога, підтримка, благодійна діяльність.

Pasitska Oksana

I. Krypiakievych Institute of Ukrainian Studies of
National Academy of Sciences of UkraineCHARITABLE ACTIVITIES OF REVEREND-MITERED ARCHPRIEST
TYT WOJNAROWSKYJ

Summary. Tyt Wojnarowskyj followed religious precepts, helped people in need and promoted charity as a tradition. For Archpriest Tyt Wojnarowskyj, charity was a vocation, a way and manifestation of the selfless service to people. Understanding the important role of the educational processes in the development of the society, Tyt Wojnarowskyj supported educational institutions, especially in Stanislaviv region, where he had served as a pastor for almost 30 years. The Mitred Father was a representative of many public organizations, he provided financial support to such societies as «Prosvita» («Enlightenment»), «Ridna Shkola» («Native School»), «Renaissance», the Society for the Protection of Military Graves, the Sodality of the Blessed Virgin Mary, and others. He was involved in charitable events not only in Galicia but also abroad. Father Wojnarowskyj was a member and a sponsor of the Society of Supporters of the Ukrainian Husbandry Academy in Poděbrady, which ensured the functioning of the Ukrainian Husbandry Academy and the Ukrainian Technical and Economic Institute. The Mitred Father helped the sisters of the Servants of the Blessed Virgin Mary, he supported the talented youth, paid scholarships to theologians, artists, performers who studied and did internships abroad. T. Wojnarowskyj was a guardian and a «father» for many orphans, disabled soldiers and widows. In cooperation with the Ukrainian emigrants, T. Wojnarowskyj implemented many socio-economic projects. Father-economist took part in the activities of financial and economic organizations and institutions of Galicia, such as «Silskyi Hospodar» («The Farmer»), the Mortgage Land Bank, «Carpathia», he participated in the operation of private enterprises and cooperatives, co-owned by Metropolitan A. Sheptytsky. These organizations were also involved in charity and actively participated in charitable events. As an authorized representative of Metropolitan Andrei, an economist and a general administrator of the GCC lands, T. Wojnarowskyj managed to organize effective economic processes within the Metropolis, thanks to which the Greek Catholic Church implemented many social and charitable projects. To conduct charitable events, T. Wojnarowskyj received money not only from the funds of the Metropolis, but also used his own income, donations of the Ukrainian emigrants, etc.

Keywords: Tyt Wojnarowskyj, help, support, charitable activity.

Постановка проблеми. Наприкінці XIX – першій третині XX ст. греко-католицька церква була активно задіяна у різних сферах життя суспільства. Церква виступала ініціатором низки благодійних та допомогі акцій. Добродійна діяльність була складовою функціонування УГКЦ. Джерелом фінансування благодійних проектів була насамперед прибутки митрополії, яка володіла значними земельними угіддями. Промотором доброчинних акцій був митрополит Андрей Шептицький, генеральний адміністратор столових дібр митрополії Тит

Войнаровський та багато інших священнослужителів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суспільний резонанс діяльності Т. Войнаровського показано у наукових розвідках О. Шевченко [43; 44; 45], а також С. Злупка [1], І. Мельника [3]. Дане дослідження базується на матеріалах Центрального державний історичного архіву у Львові, Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України (м. Київ), Національного музею ім. Андрея Шептицького у Львові та тогочасній пресі.

¹ Дослідження проведено в рамках дослідницького гранту Канадського інституту українських студій меморіального фонду д-ра Демітріуса і Марії Тодосійчук.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Такий важливий аспект історії благодійництва, як соціальна місія УГКЦ ще потребує ґрунтовного дослідження. Важливо детально дослідити соціальне служіння та різноаспектну благодійну діяльність греко-католицького духовенства, спрямовану на розвиток церкви та народу.

Формулювання цілей статті. Метою цієї статті є комплексне висвітлення благодійної діяльності отця-митрата Тита Войнаровського у різних сферах та напрямках розвитку суспільства: освіта і культура, опіка та піклування, соціальний захист тощо. Добродійна діяльність о. Тита була спрямована на покращення національно-культурного та соціально-економічного розвитку галицького краю, зокрема матеріального становища українців.

Виклад основного матеріалу дослідження. Довірений митрополита Андрея Шептицького – Т. Войнаровський, який був священнослужителем на Станиславщині, послом до віденського парламенту, доктором агрономії, відповідальним за митрополіччя утіди, добре розумів необхідність допомогти акцій для українців в умовах жорстоких міжнародних протистоянь та конкуренції. Свої власні кошти та прибутки митрополії Т. Войнаровський скеровував потребуючим, зокрема на підтримку дітей-сиріт, вдів, людей похилого віку у Галичині та за кордоном [20, арк. 1; 3]. Як представник понад 19 громадських організацій, отець-прелат велику увагу приділяв функціонуванню культурно-освітніх, релігійних, економічних організацій. Отець-адміністратор надавав фінансову підтримку товариствам «Просвіта», «Відродження», Товариству охорони воєнних могил, Марійській дружині, товариству «Рідна школа», Шпиталю ім. Митрополита Андрея, українським приватним навчальним закладам, сприяв у відкритті шкіл, зокрема доклав зусиль для відкриття української гімназії в Дрогобичі тощо.

Будучи послом, Т. Войнаровський особливо підтримував навчальні заклади на Станиславщині. У 1909 р. він пожертвував на Руське педагогічне товариство 1000 корон і згодом свої посольські доходи жертвував на українські приватні народні школи Коломийського виборчого округу. З цього приводу газета «Діло» писала: «Честь і щира дяка великому патріоту, що гарячим серцем відчув найбільшу нашу національну сучасну потребу і свій гріш жертвує великодушню для її заспокоєння» [11, с. 5–6]. Т. Войнаровський допомагав навчальним закладам, особливо після Першої світової війни, коли вони потребували відновлення та шкільного реманенту. Отець Тит виділяв з митрополіччих лісів деревину на опалення, для виготовлення шкільних столів у навчальних закладах Львова, інших галицьких міст та містечок [28, арк. 5; 34, арк. 1–2]. Отець-канонік допомагав учителям із працевлаштуванням, зокрема у навчальних закладах «Рідної школи», сприяв призначенню директора жіночої гімназії сестер василіянок Теодозія Лежогубського. Перебуваючи на посаді директора, Т. Лежогубський звертався до отця-митрата з проханням про отримання місячної винагороди (100 К у рік): «Високопреподобний Отець Канонік спровадили мене на дорогу директора, то ж будуть ласкаві мені се зробити» [30, арк. 1].

Т. Войнаровський належав до Шкільного комітету для підтримки українських вищих шкіл Чехословаччини. Представники українського університету у Празі, фонду української університетської науки зверталися до отця Тита як до голови Комітету з проханням підтримати український університет та викладацько-науковий персонал (1932 р.) [20, арк. 14].

В період світової економічної кризи перед чехословацьким урядом виникло питання про закриття Української господарської академії в Подебрадах. На її захист виступила українська громадськість, зокрема митрополит Андрей і отець-економіст. Завдяки їхнім зусиллям вища політехнічна школа продовжувала працювати. Щирі слова подяки за підтримку УГА були висловлені Т. Войнаровському Товариством прихильників УГА. Зауважимо, що отець-прелат був членом та жертводавцем ТП УГА, яке було джерелом фінансування УГА та УТПГ [13, арк. 86; 12, арк. 116, 246].

Т. Войнаровський допомагав сестрам службиціям Пресвятої Непорочної Діви Марії, ініціював виплату стипендій для богословів, митців, артистів, які навчалися за кордоном. Отець Тит розглядав особисто кожний лист та звернення. В одному з листів до отця-митрата С. Дністрянський наголошував: «Я знаю, що Ви, Високопреподобний Отче Каноніку, любите помочи бідакам, які на се заслугоують» [20, арк. 1]. Особливо священник підтримував талановиту молодь, яка навчалася у фахових школах, у сільськогосподарському ліцеї в Черниці, Львівській політехніці, Львівському університеті, а також молодь, яка навчалася за кордоном [17, арк. 7–10, 94; 22, арк. 4–5; 24, арк. 6–10; 32, арк. 16]. Отець-адміністратор скеровував допомогу української діаспори для дітей-сиріт Галичини. Багатьох дітей із галицьких сіл і містечок прилаштовував у Бурсі ім. митрополита Андрея Шептицького, а також у своєму помешканні на території собору св. Юра [35, арк. 1; 37, арк. 1–2].

Т. Войнаровський, як і митрополит Андрей Шептицький, цінував талановиту молодь. Зокрема, А. Шептицький і Т. Войнаровський підтримували художника-монументаліста Модеста Сосенка, який у 1902–1906 рр. навчався у Національній школі мистецтв у Парижі. Про свій візит до Парижа та перебування художник писав отцю-митрату та просив, щоб Т. Войнаровський вислав йому посилки. У лютому 1902 р. Т. Войнаровський надіслав йому 200 к. [38, арк. 18; 10]. До речі, художник-іконописець останні роки життя перебував у митрополіччій резиденції у Львові, де й помер, а уся спадщина М. Сосенка, згідно заповіту, перейшла до Національного музею у Львові.

Чимало молодих людей дякували Т. Войнаровському за вишкіл та здобуття належної освіти. За допомогою до отця-митрата звертався, наприклад, студент Львівської торговельної школи Юрій Дзвінчук. Хлопець-сирота не зміг отримати стипендію митрополита з тієї причини, що «закінчилися» та звернувся до отця-митрата за фінансовою підтримкою. Отець Тит відгукнувся на прохання молодого хлопця та надав йому фінансову допомогу у розмірі 20 корон. Хлопець мав гарні плани після закінчення Торговельної школи – працювати для економічного розвитку

гуцульського краю та піднесення економічної культури населення, розвитку кооперації, побоювання впливів євреїв. Про своє складне становище він описав у листі до Т. Войнаровського:

*Як душа чує, сказати нині я не годен,
Кругом студінь, і я без хати, самотній і голоден.
Не прихилися, бодай на мить, та й де спочину
Не знаю, душа моя болить, а тіло з голоду гине...
Може найду людину, що мене пригорне, зрозуміє,
Бо моє житє без просвітку мре і марно тліє...*
[19, арк. 4]

Для багатьох дітей-сиріт Т. Войнаровський був опікуном і «батьком». Наприклад, для Євдокії Деделюк, яка зверталася до отця-каноніка у 1916 р.: «Таточку мій солоденький, опікуне мій дороженький, одинока моя найдорожча особа на світі...» [18, арк. 15]. Він пересилав їй гроші на навчання. У листі від 18 жовтня 1917 р. з повагою, любов'ю та ностальгією Є. Деделюк писала Т. Войнаровському: «Так само і я вже навіть забула, як Високопреподобний Отець виглядають. Знаю, що вже десь головка сивенька, котра так багато людям робила, людей добре порадила» [18, арк. 26–27]. Емілія Кінашова з Яворова до Т. Войнаровського писала: «Вуйцю яко впливова особа не одно людям добре зробили» [9].

Отець Тит допомагав січовим стрільцям та їхнім родинам, колишнім військовим УГА [14, арк. 30; 27, арк. 1, 11]. Він листувався з військовополоненими, які перебували в Росії, та надсилав їм необхідне [19, арк. 2]. Т. Войнаровський також писав січовикам з Коломиї через «Полеву пошту». У 1916 р. один з січовиків писав отцю Титу: «Я ту посилаю Вам мій отвертий лист до моїх знайомих і не знайомих Товаришів та Приятелів української справи, се нехай остане на пам'ять для будучих борців з яким запалом Стрільці ішли до бою за право та Народу честь! Котру нам спогнали підлі зрадники» [36, арк. 7].

Т. Войнаровський не був байдужим до проблем наддніпрянських емігрантів-українців та щиро підтримував їх. Як приклад, на початку 1920-х років отець Р. Лициняк просив отця-митрата допомогти з проживанням та працевлаштуванням емігрантам-художникам Петру Холодному, Юрку Могалевському, Павлу Ковжуну, Миколі Федюку, Михайлу Осінчуку, зауважуючи, що «Отець Прилат примістили вже щасливою рукою Терещенківну» [4].

Із Т. Войнаровським консультувалися представники приватного бізнесу, економісти, юристи та інші фахівці, зверталися з різноманітними особистими проблемами як до людини з «могутчим впливом». Неодноразово просили посприяти з працевлаштуванням у різноманітних установах. Наприклад, удова по священнику просила отця-митрата працевлаштувати її сина у ЗБГ [42, арк. 1–2]. Броніслава Лисякова з Коломиї також хотіла влаштувати свого сина у цю банківську установу, тому писала: «Знаю о тім, що Високопреподобний О. Митрат все дуже діяльні у всіх наших установах, де мають велике значіння й пошану...» [31, арк. 12]. Т. Войнаровський багатьох осіб працевлаштував у межах митрополії та в інші інституції й фабрики, зокрема на фірму «Глезінгер» [15, арк. 19].

Лісничий у Крилосі В. Боднар, якого брали до війська, просив Т. Войнаровського посприя-

ти у звільненні від служби [16, арк. 1–2]. Пані Емілія Боднар просила за свого сина Олеса, який перебував під слідством за приналежність до УВО: «Ви там маєте знайомих добрих адвокатів, може би его як з тої халепи викрутили» [16, арк. 23]. А сина Богдана просила працевлаштувати у «Народній торгівлі» або «Маслосоюзі» чи «Центросоюзі» [16, арк. 27]. Іван Угринчук родом із Балинець також просив влаштувати на роботу і згадував: «Високопреподобний Отець Митрат багато добра зробили своїм парохіянам у Балинцях, потім у Львові й інших сторонах» [41, арк. 20]. Іноді отець-економіст підтримував бізнес. Також допомагав священникам з отриманням парафії [39, арк. 1; 40, арк. 3–6]. По допомогу до отця-митрата зверталися й селяни, зокрема із Коршова, згадуючи: «Я знаю добре Отця, бо за вашого поводу у нас в Коршові зачало нове життя...» [26, арк. 1]. Отець-прелат фінансово допомагав своїм родичам та окремим родинам, зокрема сім'ї Лучечків, які проживали у Голоску коло Львова [33, арк. 1–9].

Т. Войнаровський був своєрідним комунікатором не лише у галицькому середовищі, а й з українською діаспорою у всьому світі. Представники української діаспори підтримували контакти з отцем-прелатом, навіть пропонували виїхати з Галичини, однак він не погодився. Для багатьох українських мігрантів отець-митрат був підтримкою та розрадою, довіреною особою, посередником, через якого вони передавали гроші рідним та друзям, а також долучалися до різноманітних благодійних акцій, реалізовували фінансові проекти, купівлю-продаж нерухомості, конвертацію валют тощо [23, арк. 12; 6; 7]. Т. Войнаровський отримував багато листів від емігрантів-вихідців зі Станіславівщини, зокрема із сіл, де проживав та душпастирював [25, арк. 7–8].

Часто емігранти шукали підтримки у Т. Войнаровського та А. Шептицького. Багато з них перебували у скрутному фінансовому становищі. Деяким митцям Т. Войнаровський допомагав у реалізації книг та різних творів мистецтва. Один з емігрантів писав: «Почуваюся до дуже приємного обов'язку повідомити Вас, що Екскеленція Митрополії набув у цілости мою бібліотеку й архівні матеріали після переданої Вами Йому моєї записки за ціну 3.500 дол. Знаючи, що це купно, яке є одним виходом з моєї дуже тяжкої ситуації й змінює обставини мого існування, наступило головню завдяки Вашій ласкавій ініціативі й старанням, спішу висловити Вам мою найщирішу подяку» [29, арк. 8]. Т. Войнаровський особисто займався перерахунком коштів.

Іван Каралаш зі Станіславівщини, який з молодості знав Т. Войнаровського, але згодом виїхав з родиною в США, не втрачав контактів та ділився з отцем-митратом своїми досягненнями та проблемами. В одному з листів, радіючи подарунком від отця Войнаровського, згадував: «Мені здавалося, що я у Вас, Батько Наш найдорожчий. І вся Ваша буваша родина окружили мене і держать, не хочуть пустити з рідного краю в чужину. Мені здавалось, що ми у Вас, Батьку, бавимось, і Ви при тій забаві толкуєте нам щось дуже мудрого. Як колись бувало» [23, арк. 5]. Спільно з українськими емігрантами Т. Войнаровський реалізовував чимало соціальних проектів [5].

Один з українських емігрантів назвав Т. Войнаровського «людиною незламної волі», констатуючи, що, на жаль, не всі оцінюють належно заслуги отця-митрата: «Ви ціле своє життя двигаете Наших бідних мужиків та за се може еще і гірке слово почули» [8]. Водночас зауважував, що багато «американських українців» пам'ятають про отця-митрата: «Наші американські українці майже всі Вашу працю знають, розумієть ті, котрі собою інтересуютьс. І я є певний, що память про Вас не загине» [8].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отець-митрат Тит Войнаровський при-

святив своє життя служінню Богу та народові. Будучи довіреним митрополита Андрея та відповідальним за митрополичі угоддя, о. Тит реалізував чимало соціальних проєктів в інтересах церкви та українського народу. Як меценат він допомагав малозабезпеченим категоріям осіб, зокрема молоді здобути освіту та працевлаштуватися. Т. Войнаровський підтримував підприємливих людей, сприяв реалізації їхніх бізнесових проєктів. Отець-адміністратор перебував у постійному зв'язку з українськими емігрантами та своєю родиною, для яких був духовним наставником та опікуном.

Список літератури:

1. Злупко С. Тит Войнаровський. *Українські кооператори : (історичні нариси)* / [за заг. ред. С. Гелея]. Львів : Вид-во «Укоопосвіта» Львівської комерційної академії, 1999. Кн. 1. С. 59–66.
2. Мельник І. Тит Войнаровський – довірена особа Митрополита. Збруч. URL: <https://zbruc.eu/node/47684>
3. Національний музей ім. А. Шептицького у Львові. Відділ рукописів. Фонд Тита Войнаровського. Од. зб. 3306.
4. Національний музей ім. А. Шептицького у Львові. Відділ рукописів. Фонд Тита Войнаровського. Од. зб. 3308.
5. Національний музей ім. А. Шептицького у Львові. Відділ рукописів. Фонд Тита Войнаровського. Од. зб. 3299.
6. Національний музей ім. А. Шептицького у Львові. Відділ рукописів. Фонд Тита Войнаровського. Од. зб. 3329.
7. Національний музей ім. А. Шептицького у Львові. Відділ рукописів. Фонд Тита Войнаровського. Од. зб. 3331.
8. Національний музей ім. А. Шептицького у Львові. Відділ рукописів. Фонд Тита Войнаровського. Од. зб. 3351.
9. Національний музей ім. А. Шептицького у Львові. Відділ рукописів. Фонд Тита Войнаровського. Од. зб. 3353.
10. Національний музей ім. А. Шептицького у Львові. Відділ рукописів. Фонд Тита Войнаровського. Од. зб. 3518.
11. Новинки. Таких нам більше! // Діло. 1910. 17 січня. С. 5–6.
12. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, м. Київ. Ф. 3796. Оп. 1. Спр. 6.
13. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, м. Київ. Ф. 3879. Оп. 2. Спр. 192.
14. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 20.
15. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 84.
16. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 89.
17. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 90.
18. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 109.
19. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 110.
20. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 113.
21. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 114.
22. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 126.
23. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 128.
24. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 132.
25. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 134.
26. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 135.
27. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 136.
28. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 137.
29. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 141.
30. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 144.
31. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 145.
32. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 147.
33. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 148.
34. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 151.
35. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 152.
36. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 166.
37. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 179.
38. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 184.
39. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 189.
40. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 191.
41. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 192.
42. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Ф. 682. Оп. 1. Спр. 195.
43. Шевченко О. Громадська діяльність Т. Войнаровського. *Український історичний журнал*. Київ, 2008. № 2. С. 86–91.
44. Шевченко О. Культурно-освітня діяльність о. митрата Тита Войнаровського. *Український історичний збірник*. Київ, 2012. Вип. 15. С. 247–257.
45. Шевченко О. Політична діяльність Тита Войнаровського. *Наукові записки історичного факультету Львівського університету. Збірник наукових праць*. Львів : Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2012–2013. Вип. 13–14. С. 481–492.

References:

1. Zlupko S. (1999) Tyt Voinarovskiy [Tyt Voinarovskiy]. Ukrainski kooperatory: (istorychni narysy). Lviv: Vyd-vo «Ukooposvita» Lvivskoi komertsii noi akademii, kn. 1, pp. 59–66.
2. Melnyk I. Tyt Voinarovskiy – dovirena osoba Mytropolitya. Zbruch [Tyt Voinarovskiy trustee of the metropolitan]. Available at: <https://zbruc.eu/node/47684>
3. Natsionalnyi muzei im. A. Sheptytskoho u Lvovi. Viddil rukopysiv. Fond Tyta Voinarovskoho. Od. zb. 3306.

4. Natsionalnyi muzei im. A. Sheptytskoho u Lvovi. Viddil rukopysiv. Fond Tyta Voinarovskoho. Od. zb. 3308.
5. Natsionalnyi muzei im. A. Sheptytskoho u Lvovi. Viddil rukopysiv. Fond Tyta Voinarovskoho. Od. zb. 3299.
6. Natsionalnyi muzei im. A. Sheptytskoho u Lvovi. Viddil rukopysiv. Fond Tyta Voinarovskoho. Od. zb. 3329.
7. Natsionalnyi muzei im. A. Sheptytskoho u Lvovi. Viddil rukopysiv. Fond Tyta Voinarovskoho. Od. zb. 3331.
8. Natsionalnyi muzei im. A. Sheptytskoho u Lvovi. Viddil rukopysiv. Fond Tyta Voinarovskoho. Od. zb. 3351.
9. Natsionalnyi muzei im. A. Sheptytskoho u Lvovi. Viddil rukopysiv. Fond Tyta Voinarovskoho. Od. zb. 3353.
10. Natsionalnyi muzei im. A. Sheptytskoho u Lvovi. Viddil rukopysiv. Fond Tyta Voinarovskoho. Od. zb. 3518.
11. (1910. 17 sichnia.). Novynky. Takykh nam bilshe! // Dilo, p. 5–6.
12. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy, m. Kyiv. F. 3796. Op. 1. Spr. 6.
13. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy, m. Kyiv. F. 3879. Op. 2. Spr. 192.
14. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 20.
15. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 84.
16. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 89.
17. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 90.
18. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 109.
19. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 110.
20. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 113.
21. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 114.
22. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 126.
23. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 128.
24. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 132.
25. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 134.
26. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 135.
27. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 136.
28. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 137.
29. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 141.
30. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 144.
31. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 145.
32. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 147.
33. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 148.
34. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 151.
35. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 152.
36. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 166.
37. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 179.
38. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 184.
39. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 189.
40. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 191.
41. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 192.
42. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 682. Op. 1. Spr. 195.
43. Shevchenko O. (2008) Hromadska diialnist T. Voinarovskoho [Social activities of Tyt Voinarovskiy]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*. Kyiv, vol. 2, pp. 86–91.
44. Shevchenko O. (2012) Kulturno-osvitnia diialnist o. mitrata Tyta Voinarovskoho [Cultural and educational activities of reverend-mitered Tyt Voinarovskiy]. *Ukrainskyi istorychnyi zbirnyk*. Kyiv, vol. 15, pp. 247–257.
45. Shevchenko O. (2012–2013) Politychna diialnist Tyta Voinarovskoho [Political activities of Tyt Voinarovskiy]. *Naukovi zapysky istorychnoho fakultetu Lvivskoho universytetu. Zbirnyk naukovykh prats*. Lviv: Lvivskyi natsionalnyi universytet im. Ivana Franka, vol. 13–14, pp. 481–492.